

Vlaams
Parlement

ingediend op **323** (2019-2020) – Nr. 1
20 mei 2020 (2019-2020)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Karl Vanlouwe, Cathy Coudyser, Maarten De Veuster,
Philippe Muyters, Joris Nachtergaele en Andries Gryffroy

over een Vlaamse agendasetting
van het werkprogramma
van de Europese Commissie 2021

1. Inleiding

Proefproject

Op 22 november 2019 werd tijdens de negende subsidiariteitsconferentie in Rome (Italië) het initiatief 'Input from political debates in regional parliaments' gelanceerd. Daarmee wordt gehoor gegeven aan de beleidsaanbevelingen die naar voren waren geschoven door de taskforce inzake subsidiariteit, evenredigheid en minder en efficiënter optreden van de Europese Commissie. Het proefproject is erop gericht om de rol van regionale parlementen en assemblees met wetgevende bevoegdheden te versterken in het Europese regelgevingsproces. De organisatie van het project wordt opgenomen door de Conferentie van de Europese Regionale Wetgevende Assemblees (CALRE) en het Comité van de Regio's.

Het proefproject heeft tot doel regionale parlementen en assemblees directer te betrekken in de agendasetting van het jaarlijkse werkprogramma van de Europese Commissie. In de deelnemende assemblees zal gedebatteerd worden over de politieke prioriteiten die ze in het werkprogramma van de Commissie 2021 willen terugzien.

De verslagen, samenvattingen, conclusies, aanbevelingen enzovoort die voortvloeien uit de debatten, worden nadien aan de CALRE en het Comité van de Regio's bezorgd. Het Comité van de Regio's zal de input gebruiken in zijn jaarlijkse resolutie met betrekking tot het werkprogramma van de Commissie.

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme van het Vlaams Parlement neemt deel aan het proefproject 'Input from political debates in regional parliaments'. Zo wordt er in die commissie onder andere een gedachtewisseling georganiseerd waarop ook de Vlaamse Europarlementsleden uitgenodigd zijn om te debatteren over de prioriteiten die in het werkprogramma van de Commissie 2021 aan bod zouden moeten komen.

Met deze conceptnota willen de indieners het debat in het kader van dat proefproject alvast een schot voor de boeg geven. Het kan het startdocument vormen om tot een brede discussie te komen. Daarbij worden niet alleen verschillende onderwerpen in het algemeen naar voren geschoven, maar wordt er ook een inhoudelijke richting aangegeven.

Werkprogramma van de Europese Commissie

Tijdens de jaarlijkse cyclus van strategische planning en programmering publiceert de Europese Commissie verschillende plannen en activiteitenverslagen. Een van die strategiedocumenten is het zogenaamde werkprogramma van de Commissie. In het werkprogramma schuift de Commissie haar plannen voor de komende twaalf maanden naar voren en beschrijft ze hoe de algemene beleidsprioriteiten in concrete acties zullen worden omgezet. Het bevat ook een meerjarig overzicht op basis waarvan diverse belanghebbenden en andere instellingen van de Europese Unie (EU) hun eigen activiteiten met die van de Commissie kunnen coördineren.

Bij het werkprogramma van de Commissie – dat de status heeft van een mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – worden ook bijlagen gevoegd. Die geven een overzicht van de nieuwe initiatieven die de Commissie wil nemen: het gaat om specifieke initiatieven die de Commissie wil nemen in het kader van het REFIT-platform (Regulatory Fitness and Performance), dat focust op het eenvoudiger, efficiënter en goedkoper maken van Europese regelgeving, prioritaire lopende voorstellen waarvan de Commissie vindt dat het Europees

Parlement en de Raad snel actie moeten ondernemen, in te trekken lopende voorstellen en de voorgenomen intrekking van bestaande regelgeving.

Proactieve en reactieve standpuntbepaling

De dialoog tussen de Commissie, het Europees Parlement en de Raad start met de State of the Union, die uiteindelijk leidt tot het werkprogramma van de Commissie. De dialoog moet er volgens de Commissie voor zorgen dat het Europees Parlement, de lidstaten en de Commissie proactief tot een gezamenlijke visie komen over de prioriteiten voor de toekomst. Daarnaast neemt de Commissie in haar voorbereiding ook de standpunten mee van twee EU-adviesorganen: het Europees Economisch en Sociaal Comité met vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties en andere belangengroepen, en het Comité van de Regio's, dat vertegenwoordigers van lokale en regionale overheden bevat.

Via de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Europese Unie, die officieel deel uitmaakt van de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie, neemt Vlaanderen ook proactief deel aan de dialoog tussen de Raad, het Europees Parlement en de Commissie.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's hebben de traditie om na de publicatie van het werkprogramma van de Commissie daarover een resolutie aan te nemen.

Als het werkprogramma van de Commissie er eenmaal is, gaat de Vlaamse Regering er mee aan de slag door jaarlijks een nota over het werkprogramma te publiceren. Ze gebruikt dat onder meer om zelf accenten te leggen in haar eigen Europese agenda. Daarbij ligt het zwaartepunt op een grondige screening van de geplande nieuwe initiatieven die relevant zijn voor Vlaanderen. Daarnaast identificeert de nota ook de aandachtspunten van de Vlaamse Regering met betrekking tot de voorstellen tot betere regelgeving in het kader van het REFIT-platform.

2. Een EU met subsidiariteit, proportionaliteit, verantwoordelijkheid en solidariteit als leidraad

De EU vandaag is niet meer te vergelijken met het Europese samenwerkingsproject van 1958, met de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal of met de Europese Economische Gemeenschap. De oorspronkelijke zes lidstaten die louter rond een gemeenschappelijke interne markt samenwerkten, zijn geëvolueerd naar een EU met zeventwintig lidstaten. Er is tegenwoordig haast geen enkel beleidsdomein meer waar de EU zich niet mee bezighoudt. De structuur van de Europese samenwerking bevat zowel supranationale als intergouvernementele elementen en is onder andere daarom sui generis te noemen. Het maatschappelijke debat over nationale soevereiniteit woedt alom, met als recent voorbeeld de brexit. Daarom is het cruciaal om een duidelijk afsprakenkader te hebben als leidraad voor de Europese samenwerking.

Voor de indieners van deze conceptnota moet die samenwerking gebaseerd zijn op subsidiariteit, proportionaliteit, verantwoordelijkheid en solidariteit.

Subsidiariteit en proportionaliteit

Subsidiariteit houdt in dat beleid moet worden gevoerd op het bestuursniveau dat daarvoor het meest geschikt is. Belangrijk daarbij is de afweging tussen schaalvoordelen en heterogeniteitskosten. Als grensoverschrijdende samenwerking duidelijke schaalvoordelen biedt, valt een Europese aanpak te rechtvaardigen. Zo niet hoort een bevoegdheid thuis op het nationale of lagere niveau vanwege de te grote kosten voor het samenbrengen van uiteenlopende visies. Dat geldt niet alleen

binnen de staat, waarbij een bevoegdheidsverdeling kan bestaan tussen het lokale, provinciale, regionale en nationale niveau, maar het gaat evengoed op voor het Europese niveau.

Daarnaast moet het Europese beleid rekening houden met het zogenaamde proportionaliteits- of evenredigheidsbeginsel. Een maatregel mag niet verder of breder gaan dan wat nodig is om de vooropgestelde en afgesproken doelstelling te behalen. Voor de Europese Unie ligt het kader in de Europese verdragen. Dit belangrijke principe moet ervoor zorgen dat de EU zich geen grotere rol toe-eigent dan wat afgesproken is tussen de Europese lidstaten. Als nieuwe regelgeving op verschillende manieren ingevoerd kan worden, moet de Europese Unie ook kiezen voor de manier die het meeste vrijheid laat aan de lidstaten.

Verantwoordelijkheid en solidariteit

Als nettobetaler is het voor Vlaanderen cruciaal dat elke Europese euro twee keer wordt omgedraaid. Het Europese budget moet geïnvesteerd worden in een toekomstgericht beleid dat mensen beschermt en welvaart bezorgt. Geen achterhaald cohesie- en landbouwbeleid dus, dat alleen transfers institutionaliseert zonder te responsabiliseren. Lidstaten die hervormingen doorvoeren en inspanningen doen op allerlei beleidsdomeinen, mogen natuurlijk niet de dupe worden ten koste van lidstaten die dat niet doen. Wil het Europese samenwerkingsproject slagen, dan moet solidariteit onlosmakelijk verbonden worden met verantwoordelijkheid: voor wat, hoort wat.

Solidariteit werkt het best in een kleine gemeenschap waarin iedereen zich met elkaar verbonden voelt. Hoe groter en dus hoe heterogener de gemeenschap, hoe minder de leden solidair willen zijn met anderen. Trek dat idee door naar het Europese niveau en het is overduidelijk dat een financiële eenrichtings-solidariteit van de noordelijke naar de zuidelijke en oostelijke Europese lidstaten niet kan werken. Dat wordt dan ervaren als profitaat, zeker omdat het bij transfers aan transparantie ontbreekt, zowel in België als in de EU.

3. Een EU die inzet op jobs, welvaart, innovatie en duurzaamheid

Jobs, welvaart en innovatie

Wil de EU een succesverhaal worden, dan zal ze ook een project van welvaart moeten blijven. Om de economische motor opnieuw aan het draaien te krijgen zijn er twee prioriteiten: meer werkgelegenheid en meer investeringen. De EU kan daarin een belangrijke ondersteunende rol spelen.

Het InvestEU-programma van de Commissie wil als hefboom dienen om ongeveer 40 miljard Europese garanties om te zetten in 650 miljard euro investeringen. Mogelijk zijn de inschattingen vrij rooskleurig, maar ambitie is nodig om de welvaart van de Europeanen te verhogen. In het aantrekken van investeringen is het belangrijk dat de klemtoon ligt bij de nationale, in ons geval Vlaamse, investeringsbanken. Die kennen hun economie veel beter dan Europese ambtenaren in Luxemburg. Ook moeten de projecten onafhankelijk door experts worden geselecteerd zodat elke schijn van politisering wordt vermeden.

Daarnaast zijn onderzoek, ontwikkeling en innovatie cruciaal voor Europa. Innovatie is een van de weinige troeven die de EU heeft ten opzichte van andere grootmachten. De EU mag haar voorsprong daarin niet verliezen. Iedere euro die in Europees onderzoek wordt geïnvesteerd, creëert 11 euro economische meerwaarde. Daarom moet de EU blijven inzetten op het nieuwe Horizon Europe-programma, de opvolger van Horizon 2020. Dat Europese programma van 10 miljard euro zet in op globale uitdagingen zoals klimaat, kankeronderzoek en industriële

modernisering. Daarnaast zijn er ook enorme opportuniteiten op het vlak van artificiële intelligentie. De Europese onderzoeksmiddelen zijn van onschatbare waarde voor de Vlaamse universiteiten en onderzoeksinstellingen, die tot de wereldtop behoren.

Duurzaamheid

Klimaat en milieu zijn bij uitstek grensoverschrijdende domeinen, die dus vragen om internationale samenwerking. De Europese klimaat- en energiepolitiek bulkt van de ambitie, maar het ontbreekt aan realiteitszin. Burgers zijn bereid om inspanningen te doen voor het klimaat en zeker voor het milieu. De grote vraag is echter wat dat gaat kosten en wat de impact ervan is, in de wetenschap dat de Europese Unie verantwoordelijk is voor minder dan 10 procent van de wereldwijde uitstoot. Een onrealistisch beleid dat de belastingbetaler handenvol geld kost, onze concurrentiepositie verzwakt en uiteindelijk amper impact heeft op klimaat, is dus niet de weg die moet worden ingeslagen.

Daarnaast ontbreekt het in de Green Deal ook aan onderbouwde cijfers. De cijfers die er wel zijn in het zogenaamde Just Transition Mechanism, beloven weinig goeds. Vlaanderen staat achter het uitgangspunt van de Green Deal, maar is bezorgd over de uitwerking van de mechanismen. Zo zal Vlaanderen geen aanspraak kunnen maken op financiële ondersteuning uit het Just Transition Fund, en ook van het garantieschema in InvestEU voor een rechtvaardige transitie en de leningsfaciliteit van de Europese Investeringsbank (EIB) zal Vlaanderen zeer beperkt of geen gebruik kunnen maken.

Het lijkt erop dat de parameters zijn opgesteld op maat van enkele grote vervuilers in Europa, terwijl regio's als Vlaanderen, die in het verleden al belangrijke en dure inspanningen hebben geleverd, maar minimaal van het systeem kunnen profiteren. Regio's met een industrie die een grote toegevoegde waarde heeft, mogen niet worden benadeeld en de middelen moeten worden gekoppeld aan het aandeel van elke lidstaat in de Europese industriële emissies.

De Commissie houdt te weinig rekening met de grote investeringen die Vlaanderen al heeft gedaan om de economie te transformeren en de uitstoot te verlagen. Het is duidelijk dat Vlaanderen geen transitieachterstand mag oplopen omdat het buitenspel wordt gezet in het Just Transition Mechanism. Een gelijk speelveld voor de Vlaamse landbouwers, kmo's en bedrijven is noodzakelijk.

Verantwoordelijke lidstaten die al heel wat in de vergroening van hun economieën hebben geïnvesteerd, dreigen de rekening te zullen betalen van Oost-Europese lidstaten die het hebben nagelaten te investeren in de toekomst. Het zogenaamde eerlijke transitiemechanisme dreigt exact het tegenovergestelde te worden van wat zijn naam suggereert.

4. Een EU die de interne markt verdiept en versterkt, en die vrije en faire handel promoot

Interne markt

Een verdieping en versterking van de interne markt is cruciaal voor job- en welvaartscreatie. Het is bij uitstek een van de beleidsdomeinen waar de EU via schaalvoordelen een meerwaarde kan bieden voor de Europese burgers. Vooral in de digitale wereld en op het vlak van energie zijn er nog heel wat opportuniteiten.

De EU moet daarvoor een algemeen kader creëren, zonder te vervallen in overregulering. Ook het principe dat de EU 'groot moet zijn in het grote, en klein in het kleine' mag niet uit het oog verloren worden. Voor bijvoorbeeld de digitale interne

markt moet de EU zich onder andere prioritair bezighouden met het stimuleren van de verdere ontwikkeling van het 5G-netwerk en het meekrijgen van de Europese burger op de digitale trein. 'Gratis' wifinetwerken subsidiëren in Oost-Europese bibliotheken behoort niet tot de kerntaken van de EU.

Vrije en eerlijke handel

De EU moet haar rol opnemen als wereldspeler voor de promotie van vrije en eerlijke handel. Handelsakkoorden moeten de ondernemingen maximaal toegang geven tot nieuwe buitenlandse markten en handelsbelemmeringen wegwerken. Tegelijk profiteert de Europese consument van lagere prijzen. Momenteel zijn er handelsakkoorden met heel wat landen zoals Canada, Noorwegen, Japan, Turkije, Zuid-Korea en Zwitserland (deels) in werking getreden. Met andere landen of handelsblokken moeten de onderhandelingen nog worden afgerond of geratificeerd, of zelfs nog opgestart worden. Het gaat daarbij met name om de douane-unie tussen Brazilië, Argentinië, Uruguay, Paraguay en Venezuela (Mercosur), Singapore, Vietnam, de Verenigde Staten, en – sinds kort – ook het Verenigd Koninkrijk.

Toch mag de EU niet blind zijn voor mogelijke negatieve neveneffecten van het volledig opengooien van de Europese markten. De EU moet kunnen optreden tegen de dumping van pakweg Chinees staal of Zuid-Amerikaans rundvlees. Ze moet met andere woorden oneerlijke concurrentie tegengaan zonder daarbij te vervallen in protectionisme. Daarnaast moet de EU een kader creëren zodat lidstaten doelgericht bepaalde overnamepogingen van strategische sectoren of bedrijven kunnen blokkeren.

5. Een EU die buitengrenzen beschermt en illegale migratie tegengaat

Het opheffen van de Europese binnengrenzen in de jaren 80 met de Verdragen van Schengen zou gepaard moeten gaan met het beschermen van de Europese buitengrenzen. Dat eerste is gebeurd, maar dat tweede helaas niet of toch zeker onvoldoende. Het zogenaamde Fort Europa bestaat niet en zolang er geen oplossingen gevonden worden voor de asiel- en migratieproblematiek, blijft het Europese samenwerkingsproject onder druk staan.

Een land zonder grenzen is geen land. Die wetmatigheid moet de EU goed beseffen als ze meer wil zijn dan een loutere vrijhandelszone. De lidstaten hebben een grote verantwoordelijkheid in de bescherming en versterking van de grenzen. De grenslanden staan voor grote uitdagingen en moeten kunnen rekenen op de nodige steun van de Europese lidstaten en de EU zelf. Daarom moet het Europese grens- en kustwachtagentschap Frontex, dat het nu doet met 310 miljoen euro uit het Europese budget en 800 medewerkers, blijvend versterkt worden.

Naar analogie met Australië zou aan mensen die Europa illegaal proberen te bereiken, het recht ontzegd moeten worden om nog toegang te krijgen tot Europa. Ook het Australische pushbackbeleid kan gekopieerd worden om de illegale migratiestromen naar Europa te stoppen.

Voor het sluiten van readmissie- of terugnameakkoorden is er een belangrijke rol weggelegd voor de EU. Die deals worden gesloten met derde landen en gaan over het terugsturen en het terugnemen van illegalen. Lidstaten moeten die akkoorden nog al te vaak bilateraal sluiten omdat het op Europees vlak niet snel genoeg vooruitgaat.

Niet alleen de opnamecapaciteit is beperkt, ook het draagvlak bij de bevolking is dat. Daarom moet de Europese Unie investeren in kwaliteitsvolle opvang in de regio van de conflicthaarden. Het creëren van veilige havens ter plaatse kost de EU minder dan de organisatie van de opvang binnen Europa. Ook voor het asiel-

en migratiebeleid is het cruciaal dat Europees belastinggeld verstandig en doeltreffend wordt gespenseerd.

Van migratie moet opnieuw een positief verhaal kunnen worden gemaakt, waarbij op arbeids- en kennismigratie wordt ingezet. De focus moet liggen op nieuwkomers die werken of studeren, en dus een actieve bijdrage leveren aan de Europese samenleving.

6. Een EU die sociale dumping weert en zich verzet tegen deloyale concurrentie

Het vrije verkeer van personen en diensten zijn twee van de zogenaamde vrijheden van de EU. Die vrijheden komen echter zwaar onder druk te staan door onder andere sociale dumping en deloyale concurrentie. Als de EU haar vrijheden wil blijven vrijwaren, zal ze met oplossingen voor die problematiek moeten komen.

Detachering

Om een tijdelijk personeelstekort op te vangen of voor korte duur een beroep te doen op een bepaalde expertise, werd het systeem van detachering in het leven geroepen. Maar het misbruik van detachering in bepaalde sectoren – voor België onder meer in de bouw-, schoonmaak- en transportsector – moet bestreden worden. De detacheringsfraude zou bijvoorbeeld aangepakt kunnen worden door een kortere maximale duurtijd voor risicosectoren in te voeren. De huidige Europese maximumtermijn van twaalf maanden, die verlengbaar is tot achttien maanden, is al een vooruitgang in vergelijking met de vorige detacheringsrichtlijn, maar is nog steeds te ruim.

Welvaartstoerisme

Sociaal beleid is in de eerste plaats een bevoegdheid van de lidstaten. Dat de EU ernaar streeft om betere levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden te creëren is nobel, maar mag de socialezekerheidssystemen in lidstaten niet ondermijnen. Het socialezekerheidssysteem in België kan alleen in stand worden gehouden als het verzekeringsprincipe geldt. Als het vrije verkeer van personen dat systeem dreigt uit te hollen, moeten lidstaten de mogelijkheid hebben om hun sociale zekerheid te beschermen tegen welvaartstoerisme. Dat moet trouwens ook gelden voor niet-Europese onderdanen. Het valt immers niet uit te leggen dat erkende vluchtelingen meteen over alle sociale rechten in ons land kunnen beschikken. De EU mag lidstaten niet langer verbieden om te werken met een apart sociaal statuut voor vluchtelingen.

7. Een EU die onze Europese identiteit, democratische waarden, de rechtstaat en fundamentele rechten en vrijheden beschermt en uitdraagt

In varietate concordia

Het officiële motto van de EU is 'eenheid in verscheidenheid'. Helaas zien we dat de focus binnen de EU vooral op eenheid ligt en niet op verscheidenheid. In tijden van toenemende globalisering, individualisering en massale migratiestromen blijft de Europeaan verweesd achter, met behoefte aan houvast en geborgenheid: iets wat hij niet vindt in de EU, maar veeleer op lokaal en nationaal niveau. Daarom is het zo belangrijk dat er vanuit de EU niet neergekeken wordt op de lidstaten, en op de lokale geschiedenis en identiteit van Europese volkeren. Alleen door respect daarvoor kan de EU de Europeaan meekrijgen in het Europese samenwerkingsproject.

Europese normen en waarden

De EU ambieert meer te willen zijn dan een unie om vrij handel te drijven. Als ze een echte unie van waarden wil zijn, moet de EU die Europese normen en waarden ook durven definiëren, beschermen en uitdragen als leidcultuur. Daartoe behoren de democratie en de rechtstaat, en de fundamentele rechten en vrijheden zoals de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging, het recht op zelfbeschikking, de gelijkwaardigheid van man en vrouw, de scheiding tussen Kerk en Staat, het recht op privacy, de persvrijheid, de vrijheid van onderwijs, de godsdienstvrijheid en het respect voor de Europese culturele, taalkundige en levensbeschouwelijke diversiteit. De vrijheid, gelijkheid en solidariteit in Europa zijn nog nooit zo groot geweest. De EU moet dat ook trots durven uit te dragen.

8. Een EU die meer impact heeft op internationaal niveau

De EU moet op het wereldtoneel sterk en slagkrachtig voor de dag komen. In haar buitenlands beleid moet ze de gemeenschappelijke belangen van de lidstaten behartigen, verdedigen en vrijwaren. Ze kan en moet een tegengewicht bieden aan grootheden zoals de Verenigde Staten, China, Rusland of Turkije. De prioritaire beleidsdomeinen waarin ze dat moet doen, zijn migratie en handel.

Karl VANLOUWE
Cathy COUDYSER
Maarten DE VEUSTER
Philippe MUYTERS
Joris NACHTERGAELE
Andries GRYFFROY